

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Борислав Александров Ясенов
АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“ в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив по област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, специалност „Кларинет и камерна музика“

Със заповед № РД-27-115 от 21.09.2023 г. на Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“ в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, научна специалност „Кларинет и камерна музика“, обявен за нуждите на катедра „Класическо и Поп и джаз изпълнителско изкуство“ към факултет „Музикална педагогика“. За участие в конкурса, оповестен в Държавен вестник, бр. 63 / 25.07.2023 г. е подал документи един кандидат, а именно гл. ас. д-р Едуард Мъгърдич Сарафян от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив. Представените документи и материали, на електронен носител, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

Главен асистент д-р Едуард Сарафян е ерудирана личност, общественик и музикант с богата музикално-теоретична подготовка и концертна практика. Толерантен, етичен, отзивчив колега с успешна професионална дейност, целенасочен в практико-теоретичната и научната си реализация, виден изпълнител и педагог, популяризатор на кларинетното изкуство.

Сарафян завършва Средно музикално училище в гр. Пловдив, понастоящем НУМТИ „Добрин Петков“, като в периода 1981-1984 година учи пиано в класовете на проф. д-р Цанка Андреева и старши преподавател Юлия Гиргинова, а от 1984 до 1994 г. кларинет в класа на Димитър Боянов. В периода 1994-1999 г. следва висше образование в Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ – София, където е студент в класа по кларинет на акад. проф. Петко Радев. През 1998 г. придобива образователно-квалификационна степен „Бакалавър“, специалност Кларинет, а през 2002 г. се дипломира като „Магистър“. През 2022 г. придобива образователната и научна степен „доктор“, като защитава дисертационен труд на тема „Формиране и изграждане на кларинетния амбушюр“, в Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

В своето професионално развитие кандидатът е удостоен с множество престижни награди. Първи награди от: Творческа среща за млади изпълнители – гр. Търговище (1987 г.), конкурс за изпълнение на чешка музика – гр. Варна (1993 г.), „Млади музикални дарования“ – София (1994 г.), Академичен конкурс проведен в АМТИИ – Пловдив (1994 г.), Национален конкурс за инструменталисти и певци „Светослав Обретенов“ – Провадия (1996 г.), Международен конкурс за френска музика – Пловдив (1998 г.), както и Втори награди от: Академичен конкурс – София проведен в ДМА „Панчо Владигеров“ (1995 г.) и Международен конкурс за френска музика – Пловдив (1997 г.).

Сарафян е изключително активен в преподавателската, художественотворческата и научната дейност, за което през 2018 г. е удостоен с Награда на Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

Педагогическата дейност на кандидата е обвързана с НУМТИ „Добрин Петков“ – Пловдив (1999-2002 г.) и АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив (от 2002 г. до момента), където работи основно като преподавател по кларинет.

Преподава следните дисциплини: Кларинет, Камерна музика, Методика, История на инструмента, Свирене в оркестър, Анализ и интерпретация на музикална литература, Оркестрова литература, Педагогическа практика.

Провежда многократно майсторски класове в Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Велико Търново, Плевен, както и в градовете Скопие и Охрид в Република Северна Македония.

Сарафян развива богата художественотворческа дейност. Реализира солови и камерни концерти у нас и в чужбина. Бил е солист и е участвал в звукозаписи, концертни и оперни турнета с оркестрите на Пловдивска филхармония и Държавна опера, Пловдив.

В творческата автобиография кандидатът представя 16 значими творчески изяви състояли се в периода 2001-2022 година.

Член е в художествено жури на конкурсите: „Люлякови празници“, гр. Ловеч (2005 г.), „Охрид те сакам“, гр. Охрид, Република Северна Македония (2017, 2018, 2019, 2020, 2022 г.), „Полихимния“, гр. Скопие, Република Северна Македония (2018, 2019, 2020, 2021, 2022 г.), Международен конкурс за камерни ансамбли и соло изпълнители Боровец (2020, 2021, 2022 г.), Международен конкурс „Орфееви таланти“ (2022, 2023 г.).

Изследователските интереси на Сарафян са насочени към основните принципи за формирането и изграждането на кларинетния амбушюр, значението му за постигане на качествен звук и артикулация, респективно стилно изпълнение на музикално-изразните средства, овладяване на изпълнителското дишане и др.

Кандидатът е много деен и в областта на научноизследователската работа. Сарафян е автор на публикации в следните издания на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив:

- сборник „Пролетни научни четения“ – 2012, 2014, 2015, 2019 г.;
- Годишник – 2012, 2013 г.;
- сборник Международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството“ – 2017 г.

Показателите по минималните национални изисквания са покрити, дори в по-голяма степен от необходимото.

При показател „А“ е представен Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на тема „Формиране и изграждане на кларинетния амбушюр“, както и номер и дата на издаване на дипломата (№ 078, издадена на 20.09.2022 г.).

В група показатели „В“, точка 5, като водеща (самостоятелна) творческа изява са изведени 4 концерта с висока художествена стойност:

- Концерт на Ирен Капеловска (пиано) и Едуард Сарафян (кларинет), състоял се на 27.09.2001 г. в Theresianische Akademie, Виена, Австрия;

- Камерен концерт на Едуард Сарафян (кларинет) и Снежана Симеонова (пиано), проведен на 17.12.2001 г. в Концертна зала на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив;

- Камерен концерт на трио в състав Живка Личева (ударни инструменти), Велислава Карагенова (пиано), Едуард Сарафян (кларинет), реализиран на 04.06.2003 г. в Концертна зала на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив;

- Камерен концерт на трио в състав Снежана Симеонова (пиано), Магдалена Чикчева (виолончело), Едуард Сарафян (кларинет), състоял се на 25.05.2005 г. в Концертна зала на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев – Пловдив.

Приноси с методико-приложен характер са:

- „Основни насоки при формирането и изграждането на кларинетния амбушюр“, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ - Пловдив, 2023 г., ISBN 978-619-7682-24-3, брой страници 148 – публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ (група показатели „Г“, точка 7).

Динамичното развитие на музикалното изкуство в съвременното ни поражда необходимостта от разглеждане, анализиране и обновяване на подходите в методиката на преподаване, както и тяхното практическо приложение. Сарафян създава методичен труд, в който разглежда основополагаща и важна част от постановъчните изисквания, определяща качеството при звукообразуването, респективно водеща до стойностна трактовка на звука, а именно постановката на амбушюра при кларинета. Анализирана и систематизирана е огромна по обем информация, базирана на предходни търсения и разработки в тази област, но подхода и същността на разглежданата тематика е с иновативен характер и приноси, както в теоретичен така и в практико-приложен аспект. Описани са характерните особености касаещи кларинетната школа.

Представени са методически насоки за постигане на целесъобразен амбушюр. Съчетаването на конвенционалните и иновативните методи при работата върху амбушюрната постановка, ще допринесе за качествено звукоизвличане, което ще доведе до подходяща трактовка на звуковия материал, съответно до прецизност при интерпретацията, в изграждането на художествения образ и формиране и развитие на изпълнителско-творчески модел при подрастващите кларинетисти. Всичко това ще спомогне за обогатяване на теоретико-практическите умения при кларинетистите и ще разшири компетентностите на музикалните педагози. Горезложеното обуславя приносния характер.

Теоретичният и емпиричният метод на изследване са обединени в комплексен подход, създаващ предпоставка за разработване на иновативни методи и технически упражнения, спомагащи за подобряване на качеството в обучението по кларинет и усъвършенстване на интерпретационните възможности на изпълнителите.

Приносите се изразяват в теоретичен и практико-приложен аспект, както следва:

С теоретично естество са:

- факти, обуславящи връзката между кларинетния амбушюр и качествената музикална интонация;
- етимология и семантика на термина амбушюр;
- анатомофизиологични компоненти, свързани с кларинетното звукообразуване;
- видовете амбушюрна постановка;
- психологически подходи при кларинетното звукоизвличане;
- психолого-когнитивни процеси в музикално-изпълнителската дейност;
- взаимовръзки между музикално-изразните средства и постановка на звукоизвличане, в частност амбушюрна постановка;
- преглед на кларинетната методика в исторически, съвременен и перспективен ракурс;
- обзор и класификация на дидактична литература по кларинет.

С практико-приложен характер са:

- подготвителни упражнения без инструмент;
- авторски технически упражнения с многофункционален характер, насочена към изграждане и формиране на рационален кларинетен амбушюр;

- откъси художествени примери, насочени към практическото овладяване на музикално-изразните средства, към формирането на умения за възпроизвеждане разнообразието и богатството на тона, като изразно средство.

При показател „Г“ точка 9 – Статии и доклади, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата, са представени 4 публикации, чийто приносен характер е безспорен.

В статията „Ролята на кларинетния амбушюр върху основните музикално-изразни средства“, Годишник, 2012 г., издател АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ (ISSN: 1313-6526, стр. 90-95), авторът разглежда функцията на кларинетния амбушюр като основен постановъчен компонент и ролята му за постигане на качествено изпълнение на музикално-изразните средства при свиренето на кларинет. Детайлно е анализирано влиянието на всеки един елемент от амбушюрната постановка върху моделирането на музикалната тъкан.

В доклада „Насоки за формирането на кларинетния амбушюр в началния етап на обучението по кларинет“, Пролетни научни четения, 2012 г., издател АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ (ISSN 1314-7005, стр. 29-33), е дадена етимология на термина амбушюр, разгледани са актуални проблеми като функцията му при свиренето на кларинет, определяне на професионална пригодност за свирене на кларинет, касаеща анатомофизиологичните дадености на устната кухина, избор на мундшук и концепция за подбор на платъци в начален етап на обучение, позициониране на мундшука в устния апарат и неговата функция, както и тази на езика свързано с артикулацията и основните видове щрихи.

При „Видове кларинетен амбушюр“, Пролетни научни четения, 2019 г., издател АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ (ISSN 1314-7005, стр. 75-81), са анализирани основните видове кларинетен амбушюр, засегнати са предимствата и недостатъците. Представени са мненията и на световноизвестни кларинетисти, а в заключението са направени изводи, с изключителен педагогически принос.

В доклада „Амбушюрът – базов елемент от основната постановъчна система при свиренето на кларинет“, представен на Международната конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството. АМТИИ, Пловдив, 2017 (ISBN 978-954-2963-23-3, стр 241-247), е акцентирано върху взаимодействието между кларинетния амбушюр, изпълнителското дишане и физиологичната постановка за постигане на лекота при техническо овладяване на инструмента.

Разглежданата в публикациите проблематика е провокирана от личната педагогическа дейност на Сарафян, което обуславя и задълбоченото ѝ, детайлно представяне. Формирането и изграждането на правилен амбушюр е процес, с изключително важно значение за постигане на качество при звукоизвличане, акустична прецизност при възпроизвеждането на звуковия материал и основен компонент от постановъчната система при свирене на духови инструменти.

Научната дейност на Сарафян, представена чрез гореописаните книга и научни публикации, при които освен обемната систематизирана информация и анализи са дадени ценни методически насоки, се основава на цялостно, задълбочено и детайлно проучване, което ще допринесе за разширяване на знанията и подходите в изграждането на тази толкова важна част от постановъчните изисквания при обучението на кларинет. Освен богатата и класифицирана информация сложният процес на изследване е базиран и на няколко основополагащи практики: ежедневната педагогическа работа, ръководството на майсторски класове, журиране на художествени конкурси – отчитайки индивидуалното развитие на редица подрастващи инструменталисти и др.

При показател „Г“ точка 14 – Поддържаща творческа изява или участие в колективен продукт в областта на изкуствата, са описани 4 стойностни прояви:

- участие в Тържествен концерт по случай 85-годишнината на проф. Асен Диамандиев, проведен на 16.11.2000 г. в Концертна зала на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив;

- Концерт на Магдалена Чикчева (виолончело) и Снежана Симеонова (пиано) с участието на Едуард Сарафян (кларинет), състоял се на 04.03.2003 г., в Концертна зала на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив;

- участие в „70 години Съюз на българските композитори“ – концерт на преподаватели от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив, проведен на 28.03.2003 г., в зала „Филип Кутев“ СБК;

- Камерен концерт с творби на Оливие Месиен, състоял се на 12.11.2008 г., в Концертна зала на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив.

Кандидатът е предложил 4 цитирания, показващи резон в публикациите на колеги изпълнители и педагози практикуващи други музикални специалности, спомагащи за обогатяване научно-теоретична обосновка в научните им търсения (показател „Д“ точка 17).

Представени са 3 рецензии за реализирани два майсторски класа и участие в авторски концерт на доц. д-р Зорница Петрова (показател „Д“ точка 19).

При показател „Е“ точка 28 – Ръководство на майсторски клас, ателие или уъркшоп в областта на изкуствата, са изброени 8 майсторски класа проведени в периода 2019-2022 г. в следните училища по изкуствата: НУИ „Добри Христов“ – гр. Варна (2019, 2022 г.), СУ „Емилиян Станев“ – гр. Велико Търново (2019, 2022 г.), НУИ „Панайот Пипков – гр. Плевен (2019 г.), НУМСИ „Христина Морфова“ – гр. Бургас (2019, 2022 г.), НУМТИ „Добрин Петков“ – гр. Пловдив (2022 г.).

Имайки предвид гореизложеното отбелязвам високите постижения и приносния характер на цялостната активна и богата педагогическа, художественотворческа и научноизследователска дейност на гл. ас. д-р Едуард Сарафян. Теоретичните разработки на кандидата имат практическа приложимост и са ориентирани към учебната работа. Постигнатите резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на специалността „Кларинет и камерна музика“, обявена за нуждите на катедра „Класическо и Поп и джаз изпълнителско изкуство“ към факултет „Музикална педагогика“, приети във връзка с Правилника на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и анализ на тяхната значимост, научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка пред уважаемото Научно жури в подкрепа на кандидатурата на гл. ас. д-р Едуард Мъгърдич Сарафян за заемане на академичната длъжност „Доцент“ в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив по професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, научна специалност „Кларинет и камерна музика“.

07.11.2023 г.

Изготвил рецензията:

(проф. д-р Борислав Ясенов)